ч. 56 (13.295). Львів, вівторок 7. березня 1933. Pocztową opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долир, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
—
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІІ.
—
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Висліди виборів у Німеччині.

БЕРЛІН, 6. III. год. 4. над раном. Вчорашні вибори закінчилися здобуттям невеликої (понад 52 прц.) парляментарної більшости партіями, заступленими в теперішнім нім. уряді. Виборча фреквенція була відносно дуже велика, вибори за винятком дрібних кровавих випадків на провінції, пройшли загалом спокійно.

Нац. соціялісти одержали здогадну скількість мандатів 288, соціялісти 118, комуністи 81, центр 70, баварська нар. партія 21, нім. націоналісти (біло-чорно-червоний фронт: Гуґенберґ-Папен-Штальгельм) 52, німецька народня партія 4, фольксбунд 4, державна партія 5, селяни скоалізовані з гановерцями 2, Вайнґертнер (зближені до Гітлера) 1 мандат (0.2 проц. голосів).

	Райхстаґ	Ляндтаґ
нац. соціялісти	17.049.040 (43.7 прц.)	10,202.500 (43 прц.)
соц. демократи	7.111.100 (18,2 прц.)	3,886.700 (16,4 прц.)
комуністи	4.751.000 (12,2 прц.)	3,116.900 (13,2 прц.)
центр	4.284.500 (11 прц.)	3,362.370 (14,2 прц.)
фронт оборони	3.116.900 (8 прц.)	2,087.700 (8, 8 прц.)
баварська людова партія	1.206.300	
німецька людова партія	429.800 1,1 прц.)	234.400 (1 прц.)
християнсько-соціяльна	380.100 (1 прц.))	213.800 0.4 прц.)
німецька державна партія	162.400 (0.7 прц.)	
інші партії та уневажнені голоси	411.600 (1 прц.)	

БЕРЛІН, ПАТ. В г. 23. обрахували 17.447.800 голосів у виборах до Райхстаґу; з цього на поодинокі партії припадає: нац.-соціялісти 7.405.500, соц.-демокр. 3.351.600, комун. 2.247.400, фронт боротьби чорно-біло-червоних (нім. нац. і Штальгельм) 1.267.900, баварська люд. партія 952.200, нім. людова партія 217.000, христ.-соц. 189.400, нім. держ. партія 182.300. Інші партії і неважні голоси 168.300.

що живуть передовсім у Чехословаччині. 20 проц. німецьких горожан, що живуть у Чехословаччині, взяло участь у голосуванні. Подібно було на австрійському, швайцарському й альзацькому кордоні, де також голосувало багато німецьких горожан із закордону.

ПОХІД ШТАЛЬГЕЛЬМУ.

БЕРЛІН, 6. 3. ПАТ. В улядженому в Берліні поході формацій Штальгельму взяло участь 25 тисяч людей під командою Дістерберга, другого провідника Штальгельму. Відділи сформовані в 23 батальонах, передефілювали з Алеї Побіди під Бранденбурські Ворота, на площу перед давнім цісарським замком. До штальгельмівців у Люстґартені промовив Дістерберґ. Відчитали теж привіт від Гінденбурґа, який впевняє про своє привязання та солідарність із ідею Штальгельму.

ПРИВІТ ГІНДЕНБУРҐА.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. Підчас походу відчитали привіт Гінденбурґа, який впевняє про своє привязання та солідарність із ідеєю Штальгельму. В поході взяли участь три сини бувш. цісаря Вільгельма: Оскар, Антін і бувший кронпринц.

КРОВАВІ ПОДІЇ.

5. березня дійшло до кровавих вуличних подій у Бресляві між комуністами та поліцією. В одній з робітничих дільниць із дахів обстрілювали поліційні стежі. Змобілізували сильний відділ поліції, що взяла собі в допомогу помічну поліцію. Ревідували доми за виновниками. Тоді посипалися з дахів стріли. Бійка тревала до год. 7. веч. Вбили одного гітлерівця. 70 осіб арештували. Вечором настав спокій.

НА ПРОВІНЦІЇ.

БЕРЛІН, 6. 3. ПАТ. Про перебіг виборів на провінції повідомляють: У півн. і півн.-зах. Німеччині день і мин. ніч пройшли загалом спокійно. В Бравншвайгу відбулися дальші арештування комуністів. У надренсько-вестфальському промисловому басейні передполудне пройшло зовсім спокійно. В Дісельдорфі поліція викрила тайну комуністичну друкарню. Сконфіскували багато комуністичних друків і зброю. Арештували 40 осіб. Також ревізії відбулися в Дуісбурзі та Гамборні. В Есені обстрілювали групу нац. соціялістів.

Здовж німецько-голяндського кордону зарядили спец. скріплення. В Айпені жандармерія в гострому поготівлі. Сконсигнували теж відділи зі скорострілами та панцирними автами. Зарядження ці пояснюють побоюванням, що німецькі комуністи можуть перейти кордон. З німецького боку завели строгу пашпортову контролю.

В півд. Німеччині день пройшов також спокійно. До стрілянини прийшло в Оксгавзені, Дармштадті та Ґрайсгаймі. На прикордонному тереңі, як повідомляє Вольфова Аґенція, велика участь у виборах зазначилася з боку німців,

ЯК ПРОХОДИЛИ ВИБОРИ В БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 6. 3. До 17. год. вибори в столиці пройшли нормально. Рано та передполуднем у Берліні фреквенція не була дуже велика. Пополудні оживився рух у виб. льокалях. Перед виб. льокалями стоять із афішами представники нац.-соціялістичної партії, почасти з членами чорно-біло-червоної партії, центру, державної партії та дуже рідко соц.-демократичної партії. Комуністи зовсім не виявляють діяльности на зовні. Перед льокалями держать службу поліціянти у товаристві помічних сил із штурмових відділів і Штальгельму. З вікон багато домів мають прапори гітлерівські та чорно-біло-червоні. В робітничих дільницях тих прапорів дуже мало. Видно теж перетягнені через вулицю транспаренти, що радять голосувати на гітлерівську листу. На транспарентах стрічається часто напис: „З Богом і Гітлером за волю нової Німеччини". По вулицях увихаються на роверах, мотоциклях і пішо члени нац. соц. організації та штальгельму.

ВИБОРИ ДО ПРУСЬКОГО СОЙМУ.

БЕРЛІН, 6. 3. ПАТ. Вчора рівночасно з виборами до райхстаґу відбувалися вибори до пруського ляндтаґу. Останній ляндтаґ вибраний був 24. квітня 1932. Загалом ляндтаґ мав 423 послів.

До пруського ляндтаґу вибрали тепер 461 послів. З того нац. соціялісти одержали 204 мандати, соц. демократи 76, комуністи 62, центр 67, фронт чорно-біло-червоних (Гуґенберґ-Папен-Штальгельм) 41, народня партія 4, фольксдінст 4, державна партія 3.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. В Опельн-місті на 26.853 голосуючих до пруського сойму одержали нац.-соціялісти 10.992, комуністи 2.377, центр 7.868, фронт боротьби чорно-біло-червоних 3.941. Решту одержали дрібні угрупування, м. ін. польська ліста 87 голосів.

ГІТЛЕР У КЕНІҐСБЕРЗІ.

Канцлер Гітлер прилетів у суботу в год. 2. до Кеніґсберґу. Підчас лету вислав крізь радіо привіт для Східної Прусії, яку назвав східним бастіоном Німеччини. В Кеніґсберґу ждали на Гітлера представники місцевої влади та всі урядові організації, що зробили йому велику маніфестацію. В домі техніків Гітлер виголосив промову, в якій зазначив, що його завданням обеднати німецького селянина, робітника й інтелігента.

ВИСЛІДИ ТОРІЧНИХ ВИБОРІВ.

Для орієнтації в політичному положенні, яке витворює вислід останніх виборів до райхстаґу, слід пригадати висліди з попередніх виборів, що відбулися в липні і листопаді 1932 р. Як відомо, число мандатів зміняється і залежить від числа відданих голосів. Рішає процент відданих голосів, якому відповідає процент добутих мандатів.

	Голоси в тис.		Мандати		Процент	
	VII.	IX.	VII.	IX.	VII.	IX.
Нац.-соц.	13.733	11.713	230	195	37.3	33.2
Соц.демокр.	7.951	7.234	133	121	21.6	20.7
Комуністи	5.278	5.973	89	100	14.3	17.0
Центрум	4.569	4.228	76	70	12.5	11.9
Нім. націонал.	2.173	3.062	40	51	5.8	8.0
Бав. люд. пар.	1.190	1.080	22	20	3.2	3.1
Нім. люд. парт.	435	666	7	11	1.2	1.8
Нім. держ. парт.	371	337	4	2	1.0	0.9
Христ. соц.	365	413	3	5	1.0	1.1
Господ. партія	146	111	2	1	0.4	0.3
Нім. селян. союз	137	145	2	3	0.2	0.4
Ляндфольк	91	46	1	1	0.3	0.2
Віртем. хлоп. союз	97	111	2	2	0.2	0.2
Гановерці	—	75	—	1	—	0.2

—o—

РУЗВЕЛЬТ ОБНЯВ УРЯДУВАННЯ.

Новий президент американських Злучених Держав, Рузвельт обняв 4. ц. м. урядування. З цього приводу до Вашинґтону приїхало з ріжних сторін Америки поверх 250.000 осіб. Одночасно змобілізовано зі всіх усодів величезне число поліції для охорони президента перед замахом.

Наперед відбулося засідання конґресу, на якому явилися члени старого і нового конґресу, опісля засідання сенату. Опісля всі перейшли до Білого Дому, де Рузвельт зложив на руки президента найвищого суду присягу і виголосив промову, в якій зясував ситуацію Злучених Держав та свої завдання. Промова поділала успокоююче на настрої населення, розворушеного господарською кризою.

—o—

ПОГРОМ КИТАЙСЬКИХ ВІЙСЬК.

Японський головний командант повідомив свій уряд, що японська кавалерія заняла в суботу Чендже, столицю провінції Же-хе (Джеголь). На вулицях розігралися завзяті бої. Китайці стріляли до японців з вікон і дахів. 18.000 китайців дісталося до неволі, між ними шістьох генералів і багато вищих старшин. На будинку китайської команди вивісили японський прапор. Перед відворотом китайці знищили всі військові магазини, харчеві склади і муніції. Висадили теж три мости. Тепер японці вилирають недобитки китайської армії із Же-Ге. В Пекіні побоюються японської повітряної атаки.

—o—

АКАДЕМІЧНИЙ СТРАЙК У ПОЗНАНІ.

Опозиційні групи академічної молоді в Познані рішили страйк на університеті. Ректор припинив минулої суботи виклади на необмежений час.

ШИБЕНИЦЯ В СТАНИСЛАВОВІ.

СТАНИСЛАВІВ, 6. III. ПАТ. Вчора в год. 11. передполуднем виконали на подвірі окр. суду в Станиславові смертний присуд на особі Данила Климюка, якого суд засудив за грабіжницьке вбивство на кару смерти.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Учителі й учні.

Бувають люди, що мають особливий дар пристосовуватись до публики. Говорять і пишуть так, як цього вимагає рівень інтелігенції їх слухачів чи читачів. Наприклад у „Ділі", чи на інтелігентських зборах один стиль, а в популярнім часописі, чи на селянських зборах — другий стиль.

Цей другий популярний, ясний і простий. Наприклад:

„Братя селяни! Що торкається теперішньої кризи, то є повна надія, що важливий мент її перелому і світанок кращого завтра прийдешньої доби цілої української нації, як такої, вже не за горами. Тверда віра в майбутні горизонти, що розгортаються перед очима сорок міліонового колосу, цінка і солідна арматура здисциплінованого українського громадянства — дадуть Великий Почин, що зродить Велике Діло!"

Очевидна річ, що селянин, наслухавшись і начитавшись таких зрозумілих думок, починає й сам тим стилем думати та писати.

Ось передімною два автентичні листи двох селян з двох ріжних кутів нашої вужчої вітчини.

Волиняк звід Полісся пише:

„Що торкається заочних курсів, то я приходжу в них до деяких недомагань зі сторони Вашого програму. Не нарікаю я на цей програм, бо він є конечним та рішучим явищем. Поглядово на моє положення цей почин праці є назагал ціним матеріялом. Но лишень і тут в так повільнім почині праці стрівув я великий „зудар", а ним є зложення оплату за цілий курс".

Зате його рідний брат з Гуцульщини вдарив у дещо інший стиль. Не диво. Тамтой наслухався волинських промовців, цей галицьких.

Він кропить:

„На зазив після рішення і оголошення організаційної преси з дня 1. січня 1933 року загалом дочно примінено було оголошення о кореспонденційний рух злучений з провінцією, в супроводі тих-же осіб.

В сполученню з оголошенням по можности мігбим брати діяльність в ширимку кореспонденційнім і давати (по можности) винятки з життя Гуцульщини.

В відворотнім звідомленню просив бим дати які вказівки що до комунікації кореспонденції і щодо вартости статтей".

Напевно ніхто не повірить, що це автентичні зразки доброго впливу нашого інтелігентського стилю на село.

Як так далі піде, то швидко учні дорівняють учителям і тоді щойно буде добре: Ніхто нікого не буде розуміти.

Галактіон Чіпка.

З життя українських високих шкіл у Чехословаччині.

Чутки про ліквідацію Вис. Педаг. Інституту безпідставні!

Як довідуємося, поголоски про ліквідацію Українського Високого Педагогічного Інституту у Празі показалися **безпідставними.** Завдяки заходам свого професорського тіла Інститут зберіг своє істнування, як висока школа педагогічних наук. На порядку дня стоїть **реорганізація діяльности Інституту,** що в деякій мірі означатиме навіть її поширення. Іспитові комісії для абсольвентів і кандидатів на докторів педагогічних наук продовжують свою діяльність. Новиною в житті Інституту будуть широко закроєні **курси т. зв. заочного навчання** з царини високошкільних педагогічних наук. Крім того група фахових професорів і доцентів Інституту приступила до організації педагогічних курсів для підготовки кандидатів середньошкільних і семинарійних матур. Програма поодиноких курсів буде своечасно оголошена. З новим роком змінив Інститут свє помешкання, примістившись у величавій палаті Рільничої Освіти, **Praha II., Slezska ul. č. 7/24.**

—o—

З Українського Наукового Інституту в Берліні.

Виклад д-ра Б. Крупницького про Карла XII. у старій і новій шведській історіографії.

В пятницю 24-го лютого ц. р. відбувся у викладовій салі (28) берлінського університету цікавий виклад доцента д-ра Бориса Крупницького про Карла XII. у старій та новій шведській історіографії, на який крім українців явилося кільканацять осіб із місцевої шведської кольонії, проф. історії в берлінському університеті д-р Гааке та багато німецької публики. Прелеґент, що від кількох літ працює інтенсивно над часами гетьмана Мазепи, дав у свому викладі цікаву характеристику поглядів шведських істориків на Карла XII. та його українську політику і тому не зашкодить поінформувати про це й нашу публику.

У Швеції довго ще після смерти Карла XII. панував культ його особи. Однаково віддавали йому честь і історики, і поети. На нього дивилися як на північного Олександра, як на нащадка вікінгів. Навіть ще на початку XIX-го століття працювала в тому ґльорифікаційному напрямі національна „ґотицька" школа письменників. Але в середині та другій половині XIX-го століття настала деяка реакція. Появились нові фахові історики (як Фриксель, Мальштрем, Фредерик і Ернст Карлсон), які були перенятї народницькими ідеалами, що відповідали меншою-більш українським ідеалам часів Шевченка, Костомарова й Куліша. Для них на перше місце виходив народ, а не особа, хочби і яка визначна. Тому то й поставилися вони критично до особи й діяльности Карла XII. Тільки цей критицизм був своєрідного характеру: історики хотіли відтворити реальний, неідеалізований образ шведського короля й хотіли в нім бачити джерело всіх нещасть Швеції. Непомітно для себе пішли вони тут фальшивою дорогою, бо все виводили з характеру Карла XII-го, з його особистих мотивів.

Зрозуміло, що такий поверховний психольоґізм так званої „старої" школи мусів викликати реакцію. Вона прийшла вже наприкінці XIX-го й на початку XX-го століття, коли виступили такі визначні представники „нової" школи, як Йерне, Галлендорф і Стілле. Вони, так би мовити, реабілітували шведського короля: на їх думку пляни Карла XII-го були сміливі й заразом реальні, а коли вкінці з того нічо не вийшло, то тут на перешкоді стали реальні обставини, а зовсім не персональні мотиви короля.

Цікаво, що ця переоцінка йде паралельно з переоцінкою української історіографії щодо гетьмана Мазепи. Стара школа, Фриксель і обидва Карлсони, йшли рука в руку з нашим Костомаровим: там негативний погляд на діяльність шведського короля, тут такий-же самий дотично Мазепи. А тепер переживаємо свого роду ренесанс історіографічного характеру: і Карло XII, і Мазепа оживають у дослідах істориків як позитивні явища рідної історії. Цей ренесанс започаткували з шведського боку Йерне, Галлендорф і Стілле, а їх слідами йдуть сучасні історики Швеції, з нашого-ж — Уманець і його наслідники.

З. Кузеля.

З життя наших установ.

Загальні збори філії „Союзу Українок" у Львові.

Дня 26. лютого ц. р. відбулися загальні збори філії „Союзу Українок" на місто і повіт Львів. День перед зборами відправлено богослуження за померших членниць філії. Присутніх на зборах 96 членниць, у тім відпоручниці повіту і периферій **Львова.**

Збори відкрила предсідниця п. Марія Колтунюкова, покликуючи на секретарку п. Фацієвич Наталку. По прочитанні протоколу з установчих зборів п. Люба Гаращак подала загальний огляд праці філії за 1932 р. Потім ішли звіти з поодиноких секцій. І так: звіт господарської секції — п. Мудрикова М., звіт організаційної секції — п. Лотоцька, звіт гуманітарної секції — п. Ясінчукова, звіт касовий — п. Струмінська. З черги відчитано звіти з периферій міста і львівського повіту. Після того на внесення Контр. Комісії заг. збори ухвалили абсолюторію уступаючому Виділові. Вибрано комісію-матку і коли вона радила, продовжувалась дискусія. В дискусії брали участь членниці міста, периферій і відпоручниці повіту. Від централі промовляла пос. Мілена Рудницька. На запити відповідала п. Олена Шепаровичева.

Після скінчення нарад в імені комісії-матки запропонувала п. Зарицька на голову п. Марію Колтунюкову (вдруге), а на членниць Виділу і їх заступниці пані: Хроновятову Дарію, Лукіяновичеву Калину, Мельникову Софію, Мудрикову Марію, Гевакову Меланію, Ясінчукову Ірину, Гаращак Любу, Фацієвич Наталку і Липську Ярославу. До Контрольної Комісії увійшли пані: Макарушкова Е., Кміцикевичева, Палієва Ольга. Загальні збори приняли одноголосно запропонований Виділ і Контрольну Комісію.

Накінець вибрано делегатки на збори централі, після чого п. Колтунюкова подякувала за вибір, а пос. Рудницька склала побажання новому Виділові дальшої успішної праці. По відспіванні національного гимну збори закінчено в год. 2. вполудне.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

NASZA PRZYSZŁOŚĆ. Wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej. Wydawca i redaktor: Dr. Jan Bobrzyński. Tom XXVII. Luty 1933 В числі м. ін. стаття д-ра Юрія Погоновського „За наукове польсько-українське товариство".

BETON. Rok IV. Nr. 2.

BEES AND HONEY. Alhambra, California, ч. 2 за лютий.

За редакцію відповідає: Олександер Костик.

Видає Видавнича Спілка „Діло".

З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів Ринок 10.